

2009-02-03

Svenska Jägareförbundets rekommendationer för att minska rovfåglares exponering för bly

Risken för sjöfåglar att drabbas av blyförgiftning till följd av att de plockar i sig blyhagel är välkänd sedan många år tillbaka. Blyanvändningen vid jakt och skytte har dock minskat kraftigt (c:a 80 %) genom de blyhagelförbud som gäller på våtmarker och vid tränings- och tävlings-skytte.

Under senare år har risken för sekundärförgiftning hos rovfåglar uppmärksamats. Kunskapen om hur och i vilken omfattning rovfåglar drabbas av blyförgiftning har dock varit mycket bristfällig. För att få fram bästa underlag för en relevant bedömning av problemet, och hur man i så fall ska kunna minska risken för sekundärförgiftning, har Svenska Jägareförbundet anlitat en oberoende forskare för att sammanställa och utvärdera forskningslitteraturen angående sekundär blyförgiftning hos rovfåglar från ammunitionsbly.

Sammanställningen visar att den huvudsakliga blykällan vid sekundär förgiftning hos rovfåglar är bly från ammunition. Rovfåglar får i sig bly via födan och den sura miljön i fågelns mage gör att bly lättare faller ut och blir biotillgängligt. Exponeringsvägen för bly i ammunition till rovfåglar är i huvudsak genom slaktavfall (s.k. räntor). Blyförgiftningen orsakas således av direkta blyrester och inte via biologiskt inkorporerat bly, d.v.s. problemet är i första hand inte ev. blyförgiftat byte.

Översikten visar även att det är stora skillnader mellan olika arters blyupptag och känslighet för bly. Vidare visar den samlade litteraturen att när rovfåglar förtär hela djur med hår och fjädrar följer ofta blyrester med spybollen som fågelns stöter upp innan blyet hunnit lösas upp och därmed utgör en risk för djuret. När blyfragment når magen spelar storlek och form på fragmentet stor roll för hur mycket bly som blir biotillgängligt. Desto större aktiv yta mot magsyran, desto mer bly blir biotillgängligt. Tunna och oregelbundna fragment är därmed ett större problem än t.ex. hela blyhagel.

Samtidigt är det stora skillnader i den sekundära exponeringen beroende på vilken typ av kula som används. Expanderade kulor av traditionell typ, som släpper ifrån sig många små fragment i sårkanalen, innebär en större risk än moderna så kallade "bondade" kulor där blykärnan är kemiskt förenad med manteln och blyfragmenten betydligt färre. En hög restvikt hos kulan innebär således mindre risk för sekundär blyförgiftning.

Svenska Jägareförbundet vill, självfallet, minimera risken för sekundär blyförgiftning hos rovfåglar. Samtidigt anser Förbundet att det ur ett djuretiskt perspektiv idag inte finns några fullgoda alternativ till blyammunition i alla jaktliga sammanhang. Jägareförbundet vill mot denna bakgrund framföra följande rekommendationer för att minimera risken för att rovfåglar utsätts för blyförgiftning.

Välj rätt typ av kula

När det är möjligt välj i första hand moderna kulor av ”bondad” typ, vilket kraftigt reducerar mängden blyfragment. De bondade kulorna ger dessutom säkrare funktion och mindre köttförstöring.

Röda organ kvar i djurkroppen

Passas klövvilt i skogen bör man låta de röda organen sitta kvar i djurkroppen och följa med till slaktboden. Härigenom undviker man att de vitala organen, där den absoluta majoriteten hagel och blyfragment sitter, lämnas kvar och förtärs av rovdjur eller asätare. Förfarandet är även att rekommendera för att säkerställa god hygien vid köttthanteringen. Om delar av djurkroppen som misstänks innehålla bly lämnas kvar i skogen bör man se till att de i möjligaste mån blir otillgängliga för i första hand rovfåglar.

Hantera slaktavfallet rätt

Organ som uppvisar någon form blodsprängning, eller annan skada från kulor eller hagel, kan antas innehålla bly. Detsamma gäller självfallet kött som skurits bort runt sårkanalen på djur som skjutits med kula. Dessa delar av djuret bör efter slakten tas omhand på ett sätt så att inte rovvilt kommer åt dem.

Genom att följa dessa tre enkla rekommendationer är det Svenska Jägareförbundets bedömning att risken för att rovfåglar utsätts för skadlig exponering från ammunitionsbly kraftigt kan reduceras. Vårt ställningstagande baseras på vår egen expertis inom ekotoxikologi och veterinärmedicin, samt diskussioner med oberoende experter vid Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet.